

Előfizetési árak:

Helyben, vagy postán küldve:	
Egy évre	10 frt — kr.
Félévre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy óra	1 frt — kr.
Egyes szám	4 kr.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőségbe (nagy-uj-utca, 1702. sz.) bérmentve küldendő.

Előfizethető helyben:

Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében, Szinay Gyula kiadó lakásán (kis-csápó-utca 383. sz.) és a szerkesztőségben.

DEBRECZEN

A debreczeni és vidéki függetlenségi párt közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmű s többszöri hirdetések alku szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyegdíj minden külön beiktatásért 30 kr.
Hirdetést vagy reclámot magában foglaló újdonság sora 50 kr.
Nyilttéri közlemények minden petit sora 50 kr.

Hirdetések fölvetetnek Szinay Gyulánál és a szerkesztőségben. Kéziratok vissza nem adatnak.

Zsák-utczában.

Szánalmas látvány az a kínos vergődés, a melyben a magyar kormány elnöke gyötrődik abban a zsák-utczában, ahová őt megmondolatlan makacssága és akadályt ismerni nem akaró gögje juttatta. Benyújtotta az államosításról szóló törvényjavaslatot, ámde nem azért, hogy a közigazgatást megjavítsa, hanem egyedül azért, hogy hatalmát az 1892-ki képviselőválasztások alkalmával 5 évre biztosítsa. Megkivánta az elődje 15 évét s nem akar kivonulni mindjárt a miniszterelnöki palotából, amelyet fényesen restaurált nagy költséggel a fukar Tisza Kálmán hagyta pusztulni indulásából.

Jól számított a kormánypárt hűségére, mert ez a párt vakon követi őt, akár az örvénybe is. Ez a párt se nem hall, se nem lát, se nem érez: ezt egyedül orránál fogva vezetik. Jól számított a mérsékelt ellenzékre, a melynek vezére megfoghatatlan könnyenhiűséggel engedte magát lépre csalatni.

De elszámította magát a miniszterelnök a függetlenségi és 48-as párttal szemben. Azt hitte, hogy e párt csak a mérsékelt ellenzékkel együtt küzdve erős, anélkül mit sem ér. Azt hitte, hogy a véderővitát s Tisza Kálmán megbuktatását nem a függetlenségi és 48-as párt, hanem a mérsékelt ellenzék vitte keresztül. Azt hitte, hogy a függetlenségi és 48-as párt tagjai lemorzsolnak egypár obligát jobb-rosszabb dikciót s azután haza úzi őket a nyári hőség és az aratási munka. Az alatt pedig ő a taposó malommal leörölteti a törvényjavaslat 279. szakaszát.

E számításában azonban keservesen csalódott. Pártunk kimondotta, hogy miután ezen országgyűlésnek nincs erkölcsi jogosultsága ezen mélyreható változást eszközölni: minden törvényes eszközzel meg fogja gátolni ezen törvényjavaslat törvényerőre való emelkedését. Eleinte kacagtak, vagy hitetlenül mosolyogtak ezen elhatározás fölött, azt hitték, hogy az csak egy pillanatra fényes lobbót vet, de csakhamar kialuszik és még csak parazza sem marad . . .

Az általános vitára büszke lehet az egész nemzet, de legkivált pártunk, mely magára hagyatva, egyvédül az igazság erejében bizva kelt sikra az óriási többség ellen való küzdelemre. Ma már pártkülönbség nélkül elismeri mindenki, hogy ez az általános vita, a melyet a függetlenségi és 48-as párt egyedül folytatott, tartalmasabb és magasabb színvonalon áll, mint a véderővita, amelyben részt vett a mérsékelt ellenzék is.

A törvényjavaslat címe 7 napon át foglalkoztatta a házat a nélkül, hogy egyetlen nem oda illő beszéd hangzott volna el. Az I. §. vitája július hó 22-én kezdődött s bizonyára eltart augusztus 5-ig. Ha csak minden szakaszt egy napig tárgyalnak, lehetetlen letárgyalni e törvényjavaslatot ezen országgyűlés alatt!

De még hozzá sok mindenről van szó, aminek ezen országgyűlés tartama alatt törvényerőre kell emelkedni. Itt van a költségvetés 5—6 ezer tételével, már pedig a párt itt is folytatni fogja a küzdelmet. Itt van a német birodalommal kötendő kereskedelmi és vámszerződés ügye. Itt vannak az egyes szakminiszterek sürgős tárgyalást igénylő javaslatai.

Most már látja a gögös miniszterelnök, hogy még ha ezek nem volnának is és minden idő az államosító törvényjavaslat tárgyalására lenne fordítható, az a függetlenségi és 48-as párt erőteljes ellentállása miatt nem emelkedhetik törvény erejére.

Hogy a magacsinálta zsákutczából szabaduljon, előbb megfenyegette pártunkat, hogy feloszlatja az országgyűlést és új képviselőválasztásokat rendel el — de megijedt, midőn ezt pártunk hozsánnával fogadta, mert eszébe jutott, hogy ő még 1891-ben nem választhat:

1) mert a főispánokban még nincs meg a kellő ragaszkodás Szapáry gróf iránt;

2) mert az 1891-re érvényes választói névlajstromok nincsenek a szokott módon meghamisítva, amint már az 1892-ki lajstromok lesznek;

3) mert az aratás idejét elérve, a vesztegetés legalább is tizszer annyiba kerül;

4) mert a vesztegetésre, etetésre és itatásra szánt és szükséges összeg felett a kormány nem rendelkezik.

Majd azzal fenyegetőztek, hogy a házszabályokat megszorítva, meggátolják a szólás-szabadságot, behozván az u. n. klotürt. No hát ezt is meg fogja gátolni pártunk, de ha ezt meg nem tenné is, az új házszabály csakis a jövő országgyűlésen léphetne életbe.

Ez a fenyegetés sem sikerülvén, azzal álltak elő, hogy ha a függetlenségi és 48-as párt ellenkezésével föl nem hagy, úgy ki fogják irtani a föld színéről. Nevetséges és mulatságos fenyegetőzés! Hát nem ez volt céljuk minden választásnál a mindenkori kormányoknak? Csakhogy kettőn áll a vásár s a magyar föld szabadságszerető népe nem engedi, hogy örökébe pogányok jöjjenek.

Ez sem használt. Most már alkudozni kezdenek, de botorul. Azt akarják e pártnak megígérni, hogy minden u. n. garanciális törvényt betérjesztenek, azok a jelenleg tárgyalás alatt levővel egyidejűleg lépnek életbe. Hát ezt az ajánlatot megtehetnék a mérsékelt ellenzéknek, ha az a javaslat ellen fordult volna, de nekünk, legalább ezen az országgyűlésen megtenni ez ajánlatot annyi, mint teljesen félreismerni elvi álláspontunkat, a melyből pedig senki szép szeméért nem engedünk.

Mi nem alkuszunk! A mi kívánságunk és követelésünk egyenesen az, hogy vonjuk vissza ezen törvényjavaslatot és ezen országgyűlés tartama alatt ne legyen szó államosításról.

Ebből a párt zöme nem enged. Ha lennének, akik engedni akarnának, azok kénytelenek lennének a zöm előtt meghajolni, vagy pedig magukra maradnak, mint a — pusztai füz.

Törhet, de nem hajlik! Ez ma is pártunk jelszava. Ha döreséget követett el a miniszterelnök, bűnhődjék, bukjék meg. Lakoljon a kormánypárt s a mérsékelt ellenzék: de ne kívánja senki, hogy mi vonjuk ki őket abból a pocsolyából, a melybe önvétkük miatt beleestek.

A diadal ma a miénk: a szégyen az övék. Ha alkudnánk, épen megfordítva lenne. Azért, míg egy csepp vér kering ereinkben: nem alkuszunk! Nekünk a teljes diadal kell!

Hórváth Ádám.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése július 29-én.

A képviselőház tegnapi ülésén a napirend előtt szót kért gróf Apponyi Albert, hogy Herman keddi beszédére felelhessen. Apponyi felszólalásában kiemelte, hogy a mérsékelt ellenzék egyenesen azért áll a reform oldalára, mert a nemzeti érzések nagyobb érvényesítésére ezt alkalmasab keretnek találja a jelenleginél. Herman Ottó igen lojális észrevételekkel vett tudomást Apponyi felszólalásáról.

Kezdődvén a közigazgatási vita, felszóltak Beniczky Miksa, Tóth Ernő és Hoitsy Pál.

Hoitsy után gróf Szapáry Gyula miniszterelnök szólalt fel, ki még ma sem mondott le azon reményről, hogy a törvényjavaslatból néhány hét, vagy néhány hónap múlva törvény lesz. (Majd meglátjuk! Szerk.)

Szapáry után Kún Miklós tartott hosszabb beszédet s ezután báró Kaa s Ivor és Ugron Gábor interpelláltak igen sikerült és hatásos indokollással a német színház ügyében.

*

Beniczky Miksa: Senki sem győzte

meg arról, hogy a kinevezési rendszer behozatala orvosolni fogja az ország közigazgatási bajait. Ezért az első szakasznál ragaszkodnia kell az általános vitában kifejtett álláspontjához, melyhez híven a szakaszt nem fogadja el, hanem partolja Helfy Ignác módosítványát.

Tóth Ernő kiemeli, hogy a kinevezési elvnek csak akkor van jogosultsága arra, hogy közigazgatásunk alapszámját kepezhesse, ha garancziális jellegű, mert ha a választási rendszer mellett is lehetséges jó közigazgatás, akkor nem indokolt ezer éves nemzeti jogoknak áldozatul hozása, de nem indokolt az egyszerű rendszerváltozás sem. Apponyi gróf t. képviselőtársam nagyszabású beszéde egy magasztos leleplezési ünnepély volt: kijelentette ugyan, hogy a kinevezési elv jelen törvényjavaslat alapszámja. De tagadásba vette annak a garancziális jellegét, de ha a kinevezési elv nem garancziális jellegű, akkor a t. mérsékelt ellenzék hadiszertarabban levő úgyszólván egyedüli hadiszert, az államosság, nem volt egyéb, mint vesszőparipa. Attér ezután a kormányának és a közigazgatási bizottságnak álláspontjára, mely már ellenkezőleg azt tartja, hogy a mai rossz közigazgatásnak egyedüli orvossága a kinevezés; ha az orvosság a kinevezés, a bajnak a választásnak kell lennie. Amde maga a miniszter ur az indokolásban kimutatja, hogy a betegség kuffeje országos kérdéseknek partikuláris érdekek alá helyezése és a törvényhatóságok túlterheltsége. Szólok konczendalja ezt, de akkor az orvosság a kinevezés nem lehet, hanem az orvosság csak ama bizonyos országos kérdéseknek partikuláris érdekek alól való kiemeléseben, és a törvényhatóságok túlterheltségének megszüntetésében állhat. Lám az ellenmondás. Ebből az az epületes tanulság, hogy mennyire igaz és mennyire helyes azon alkotmányos axioma, hogy egy eszmét csakis azon párt testesíthet meg, amelynek az kenyere, a mely part annak diadalra jutásáért küzdött, mert különben a eszesemő idétlen lesz. Mit bizonyít ezen törvényjavaslat története, melyből 50 százaléket lealkudott már a közigazgatási bizottság és melyből legalább is 25 százaléket tisztelt szomszédaink meg lealkudni kívánnak. Ezek után parhuzamot von a választás és kinevezés előnye és hátrányai között s kijelenti, hogy Helfy módosítványát partolja.

Hoitsy Pál szerint gróf Apponyinak okoskodása körülbelül ez volt: báró Prónay

mondott egy beszédet, melynek érvelése helytelen, tehát ez a javaslat jó. Apponyi a ház legnagyobb szónoka s hatást tud csinálni akkor is, midőn az érvek ellene szólnak. Ezt lehetett konstatálni legutóbb is. Bebizonyítja, hogy br. Prónay okoskodása egészen világos és helyes volt s gr. Apponyi a kormánytól előlegezett taktikával előbb megmástitotta Prónay állításait s aztán azokat czáfolta. Hosszasan polemizál ezután gr. Apponyival, kinek disztinkezióját a kormány- és államhatalom tekintetében sem teszi magáévá. Ha a kinevezés nem panacea, nem látja be, hogy miért kelljen megválni az ősi intézménytől. Gr. Apponyi felhívta a függetlenségi pártot, hogy segédkezzék neki a javaslat javítására irányított munkájában. Szerinte e szövetséget csak úgy lehetne megkötni, mint a hogy Árpád kötötte a habarokkal, kikről Konstantinus azt mondja, hogy rossz gyerekek voltak. Azt mondotta Árpád, hogy megköti velük a szövetséget, ha a harcban mindig az első sorba állnak. Tegye meg ezt Apponyi az első szakasznál is, melyet szóló nem fogad el. Partolja Helfy módosítványát.

Kun Miklós szerint pajtáskodás a kinevezési rendszer mellett is volna, mert a mely klikknek főispánja nincs, az nem klikk s amely főispánnak klikkje nincs, az nem főispán. Míg jó belügyminiszter nem lesz, jó közigazgatásunk sem lehet; a belügyminiszternek nem szabad pártvezérnek lennie, mert ezzel mindjárt árt a közigazgatásnak. Ha a nemzet választási jogát átadják a koronának, akkor minden miniszternek, a ki az Ugron által bemutatott esküt leteszi, kötelessége lesz a korona új jogát megvédelmezni s a nemzet e jogát többé soha vissza nem nyerheti. Ha a többség reformjai úgy ütnek ki, mint a felsőház, melyben egy br. Kochmeister akad, akkor a haza érdekében kernerie kell a kormányt, hogy ne reformáljon többé semmit. A mérsékelt ellenzék már régen fölvette programjába az államosítást s a nemzet nem is nagy számban adott nekik mandátumot, mert a nemzet az önkormányzat mellett van. Partolja Helfy módosítványát.

A budapesti német színház ügye.

Kaa s Ivor báró hangsúlyozza, hogy a király magasztos hivatását magasztosan teljesítve a kormányhoz küldte le bizonyos egyének felfolyamodását a német színház ügyében. Ezután elemézi a hírhedt felfolyamodást. Utal

arra, hogy a német színház tervezői bátoritást kaptak bizonyos bécsi udvari művészi körökből, sőt Németországból is, a mit kárhoztatandónak tart. Ilyesmi a német szövetségesez való ragaszkodást csak gyengítheti. Élesen elítéli Kochmeister báró eljárását, tekintve hivatalos állásait. Mentegetései daczára annyi bizonyos, hogy németül irt folyamodás alá irta nevét és pedig a német színház ügyében. Elítéli Lessert, hogy magyar állampolgárságával visszaélt, szintugy a többit. Végül a következő interpellációt intézi a belügyminiszterhez és a kereskedelmi miniszterhez:

Felsőes urunk királyunk alkotmányos és magyar hazafias érzelmeinek örvendetes tanúságát adta. mdőn őt magyar állampolgárnak hozzá, mint osztrák eszázárhoz benyújtott felségfolyamodványát — melyben egy Budapesten felállítandó német színházra politikai és nemzetiségi okokból töle védelmet és segélyt kennek — minden megjegyzés nélkül a m. kir. belügyminiszternek leküldötte.

Mint hogy e felségfolyamodvány a magyar nemzet ellen sértő feljelentéseket tesz, közjogunkat figyelembe nem veszi s a Budapest törvényhatósága által június 24-ici közgyűléséből engedélyezett német színháznak — magyar fővárosban oly politikai célt és szerepet jelöl ki, mely államellenes s a magyar és német ajku honpolgárok közötti békés egyetértést megzavarná, kérem az igen tisztelt belügyminiszter urat:

1. Nyilatkozzék az iránt, hogy minő álláspontot foglal el a magyar kormány ama felségfolyamodvány belső tartalmával és aláíróinak eljárásával szemben?

2. Szándékszik-e a német színház felépítését megengedni?

3. A felségfolyamodványban emített daltársulatok számát korlátozni, izlés és erkölcsrontó előadásait a legszigorubb rendőri felügyelet alá fogni s a közérkölesök minden nyilvános megsértését eltiltani és megbüntetni szándékszik-e?

A kereskedelmi miniszter urat pedig kérdem, mint hogy a felségfolyamodványt a budapesti kereskedelmi kamara elnöke is aláírta:

4. Fog-e odahatni, hogy a budapesti kereskedelmi kamara, az áru- és értéktőzsde és ennek bírósága, továbbá a kereskedelmi testületek, akadémia oly vezetést kapjanak, amely jövőre a kereskedelmi osztálynak a magyar nemzettel nyelvben és lélekben teljes egyesítésére s nemzeti kereskedésünk erőteljes kifej-

V DEBRECZEN TÁRCZÁJA.

„A kigyófészek.”

irta: Publik Ernő.

Hypothézisnek születik, majd tényné válik a mindenütt ebredő positivizmus, nagy embereket alkot, nagy dolgokat visz véghez, később csupán költeszete mindannak, mikről meg nincs fogalmunk s végre is arra az ösvényre vezet, melyben be kell látunk, hogy semmit sem tudunk...

A »Természet korszakaiból« megtanulták az emberek, hogy egy üstökös a napot surolván, elszakított belőle egy darabot és abból származott a föld. Először a sarkok hűltek ki. A víz, mely a gömböt övözte, visszazállt a mélységekbe, majd a szárazföld vált ki; az emberek és állatok megjelentek rajta. Valóban a teremtés nagyszerűsége oly végtelen bámulatba ejt, mint minő maga a végtelenség; a mindenség szemléletére önkénytelenül az az örök kérdés ötlük fel a kutató szellem előtt: honnan származott a világ? Semmiből! Az Isten teremtette! Miből teremtette az anyagot? Ha azt megtudná valaki mondani!

A materialista avval áll elő, hogy az

anyag magától, ma aból és maga által van, ok és eredet nélkül. Ezen anyag az Isten! Ő egyedül a végtelenség — és a végtelenségnek ninesenek határai. Mivel is lehetne határolni?

Vannak (főleg, kik tudósoknak akarnak látszani) a kik valogatott grandezzaival hirdetik, hogy míg világ — világ lesz, ez a kérdés megoldatlan marad. Mert az ember véges, mert így, mert úgy, mirevaló az a tulságos bölcselkedés, az ember könnyen beleőrül, nevétséges, bolondos, vagy legalább is tudakosnak látszik; ajkaik körül kicsinylő mosolylyal vetik oda: ez az ember összeolvasott holmi bölcsészeti munkákat, s addig dobálódzik a fogalmakkal, míg kényszerzubbonyba fog kerülni! Ah! azok a bölcsészek a magok ostoba rendszereivel mind csak arra valók, hogy az ő hátrányukra különbséget lehessen tenni jőzan, okos, és olyan emberek között, a kiknek néhány kereke hibít.

És a társadalomban nyüzsögnek a zenik, a kiknek mind más és más meggyőződésük van, egyik kineveti a másikat, hogy ez ismét ostobának tartsa őt, s noha egyik sincs megelégedve, vajudik magában azon szilárd tudatlan, hogy tud valamit.

Az egyik azt kérdi: ha mindentől eltekint,

a mit anyagnak nevezünk, ha nem létezőnek képzel mindent, ami szilárd, cseppfolyós és légnemű, szóval e sártekét, az egész naprendszer, a mit lehet-elképzelni, mi marad ott? A tér!

Igen! a tér! Ez az a fogalom, a hol minden kezdődik és kiindul, itéleteink, következtetéseink kikötője, egy határtalan végtelenség, melyben csak egy pontot ismerünk, egy gondolati központot, egy határtalan végtelenség, melyben nincs kiinduló és végpont, nincs abszolút távolság, mélység és magasság, idő, egy szintelen, határtalan végtelenség, maga az örökkévalóság.

Egy óriási fogalom, mely határaitra nézve minél tovább terjed, annál borzalmasabb. De álljunk meg! Mi maga ez a tér? A tér maga a tartalom! E két fogalom egymással gondolati consequentiában áll, egyik feltételezi a másikat. Görbe jegenyét el lehet képzelni, »t a r t a l m a t l a n t é r t« azonban soha! Tartalom! Ugyan mi lehet ez? Valami, a mi sem nem szilárd, sem nem cseppfolyós, sem nem légnemű, de mégis létező valami, a mi gondolatunk tárgyát képezi, avagy tán a tér felizgult agyunk illuzorius phantasmája, melynek tartalmát egy gondolat képezi, avagy egy metaphisicai aetha, mely a valami és a semmi közt ásitoz? Nem!

tésére törekszik s amely mindentől tartózkodjék, ami kereskedelmünk megmagyarosítását akadályozni képes?

Ugron Gábor: Br. Kaas Ivor beszéde és indoklása igen soktól fölmenti őt. A felségfolyamodvány csak egy színtomája egy mélyebben rejlő betegségnek. A kormány a nemzet ellen elkövetett kisebb sérelmekkel szemben elnéző s a nemzetet is elnézővé iparkodott tenni; ezzel aztán bátoritást nyújtott a nagyobb sérelmekre. De az eddig elpuhított nemzet ezután éber lesz a sérelmekkel szemben s az elpuhítási rendszer szűnjék meg valahára. Mert ez a rendszer bátorította a nemzet ellenségeit; ha azt látják, hogy a főrendiházban a magyar kormány kitüntetéséből ül egy olyan ember, a ki e folyamodványt, ezt az árulást aláírta, akkor merésznek sérelmeket elkövetni. A szabadelvű klubnak tagja az a Singer Zsigmond hírlapíró... (Hangok a kormánypárttól: Nem az!) Szólv tudja, hogy tagja.

Linder György: Tegnap kilépett a pártból.

Ugron Gábor hangsúlyozza annak igazságát, hogy ez az ember a kormány tagjainak — egy kivételével — bizalmasa volt. Ő maga egy miniszteri válaszról, mely neki volt adandó, a »Neue Fr. Presse«-ből tizenhat órával előbb értesült, tehát e lap tudósítójának a miniszter válaszáat bizalmasan sokkal előbb elmondta. Pedig e lap a magyar nemzeti törekvéseket hlyton támadta, a nemzetet gyalázta és rágalnázta. Hogy tührették meg tehát a szabadelvű pártban? Ő látta a német császárhoz intézett folyamodványt is, de mert azt verifikálni nem tudja, nem mutatja fel. A német szövetséget ásiatják alá az ily dolgok. Reméli, hogy a kormány a németesítés ellen erélyesen fog fellépni s minthogy a belügyminisztértől függ a német színház nyithatásának jóváhagyása, reméli, hogy a miniszter csattanós választ fog adn következő interpellációjára:

Kérdés a belügyminiszter urhoz.

Tekintve, hogy a Budapesten alapítandó német színházról kiderült, miszerint hazafiatalan, nemzetellenes, állami egységünket ostromló irányzatot van hivatva szolgálni;

tekintve, hogy a főváros, nemzeti volta és alkotmányos érzülete a magyar állami fejlődés nélkülözhetlen kívánalma;

Kérem a belügyminiszter urat: Szándékozik Budapest törvényhatósága által a né-

met színház nyitására megadott engedélyt a hazaáruló czélzat kiderülése után helyben hagyni és megerősíteni?

Az ülés véget ért 2 órakor.

— **Magyar írók és a német színház.** A fővárosi írók és hírlapírók kedden olyan mozgalmat indítottak meg, mely hihetőleg számos követőre talál. Megbotránkozásuknak adtak kifejezést a leplezett merénylet fölött és tiltakoztak a magyar nemzet ellen elkövetett orvtámadás ellen. Az értekezlet, mely este 9 órakor volt az Otthon irói és hírlapírói körben, Fái J. Béla, az Egyetértés munkatársa, Rákossi Viktor, a Budapesti Hírlap munkatársa és Kálnoki Izor, a Magyar Hírlap dolgozótársa hívták össze. Körübelül száz főnyi író és hírlapíró jelent meg az értekezleten. Az értekezlet elnökké Kaas Ivor bárót, jegyzőül Sziklay János drt és Kovács drt választotta. Rákossi Viktor előadó kifejtette az egybehívott értekezlet czélját, mely abban áll, hogy a hírlapírók tiltakozzanak a német színház érdekében kifejtett mozgalom ellen, s a negyedik magyar színház szükségességéről a leghatározottabban meggyőzzék a közvéleményt. Az elnökön kívül hozzá szóltak a kérdéshez: Pap Zoltán, Fáy Béla, Jancsó Dezső, Bokor József, Tábori Róbert, Szentirmai Géza, Clair Vilmos, Márkus József, Farkas Imre, Fekete József, Kálnoki Izor, Erős Gyula, Inczédy László, Szomaházi István, Toma Szilárd, Béla Henrik, Sebők Zsigmond, Kovács Zoltán, Berényi László stb. Az értekezlet elhatározta, hogy tiltakozásának, illetőleg megbotránkozásának nyilvános kifejezést ad, s a határozati javaslat szerkesztésére kiküldi Bokor Józsefet, Rákossi Viktort és Sziklay Jánost. Az értekezlet a kiküldötték javaslata alapján a következő határozatot fogadta el:

Határozat.

A magyar írók- és hírlapíróknak 1891. július 28-án tartott értekezlete a következő határozatot hozta:

1. Megbotránkozását fejezi ki a német színház ügyében köztudomásra jutott felségfolyamodvány fölött; a benne kifejezett törekvést a magyar nemzet ellen elkövetett sérelemnek nyilvánítja, oly merényletnek, mely minden magyar polgár hazafias érzelmeit mélyen sérti és szükségesnek tartja tiltakozását ugy maga a merénylet, mint szervezői ellen köztudomásra adni.

2. Kijelenti az értekezlet, hogy a magyar

hírlapírók, mint a magyar nemzeti eszme harcizosai, minden nemzetellenes törekvés ellen ezután is a leghatározottabban küzdeni fognak.

3. Szükségesnek tartja az értekezlet a német színház felállításának minden módon való megakadályozását és a negyedik magyar színház mielőbbi létesítését.

*

Szapáry Gyula gróf miniszterelnök néhány képviselő előtt kijelentette, hogy a kormány szándéka it egy negyedik magyar színház alapításáról a képviselőház szombati ülésén fogja kifejtteni.

Baross Gábor kereskedelmi miniszterrel több képviselő beszélt arról, hogy a most államosított osztrák-magyar államvasutak pályaudvara mellett levő üres telket engedje át az esetleg építendő negyedik magyar színház számára. Baross Gábor hajlandónak mutatkozott a telek átadására, de — pénzért. Hogy mennyit kíván a telekért a miniszter, azt nem mondta meg.

— **A fumei botrányok.** A fumei horvátok arczátlankodásáról ujabban a következő részleteket jelentik: A városi hatóság által a király otllete alkalmára megállapított programmba föl volt véve a többi közt a »Casino patriotico« című hazafias társaskör meglátogatása. Erre a »Csitavnicza« horvát politikai egylet választmánya azt kívánta, hogy az ő egyletük meglátogatása is vétessék föl a programmba; s miután ezt a városi hatóság az egylet politikai jellegére való hivatkozással kereken meglagadta, a »Csitavnicza« direkte a főudvarmesteri hivatalhoz fordult azzal a kéressel, hogy ő felsége az ő egyletüket is szerencséltesse látogatásával. A főudvarmesteri hivatal azonban — igen természetesen — elutasította az egyletet kérelmével, utalva arra, hogy a fumei hatóságok által megállapított programmot nem módosíthatja. Ebből támadt a horvátok nagy elkeseredése; s hogy a király figyelmét valami »loyalis tüntetés«-sel magukra vonják, a bevonulás alkalmával a horvát hölgyek nagy toltetteben elfoglalták az egylet helyiségeinek ablakait és erkélyét és a mint a király arra elhaladt, valóságos virágzáport bocsátottak le reá, mi közben erősen zsivióztak. Eddig még rendén lett volna min-

Kétségtelen, vannak fogalmak, melyekhez több köze van a sejtelemnek, mint a határozottságnak! Ámde az okszerű következtetések szilárd alapokon kiindulva, az örök igazsághoz vezetnek, melyben tudni vágyunk és lelkünk teljes megnyugvását találja; ott, a hol a következtetések láncolata megszakad, könnyű meséke szőni, misztikus badarságokat hajszozni, de egyszersmind veszélyes is. A komolyság mindig tényekkel számol. Tény az, hogy a tér egy felületen fogalom, melynek nincs semmi megelőzője, egy semminemű érvekkel le nem rombolható, meg nem erőltethető fogalom-óriás! De hát a tartalom? Ez aztán a bökkenő! A tartalom miségére, állományára nézve okvetlenül »valami.« De mi az a valami? A természet-buvár gyönyörrel mereng a gondolaton, hogy »valaha« a föld izzó állapotában mázsáryi ércztömegek gázállapotban feloldódva keringtek a körlégben, mazsa számra menő érczek, melyekből ezer és milliárd vaskereskedés és ékszer üzlet meríti árni. Minő bámulatos oszthatóság, szinte merészég elképzelni is! Ha most már elképzeljük, hogy a véghetetlen és határtalan térben egy százezer millió trillió köb mértföldnyi terület telített tartalmát csak egy parány osztott anyaga képezte, s ha min-

den létező parányt a fenti csekély mérték szerint szét osztunk a térben, elmondhatjuk, hogy a világnak, mint világnak, vége van, nem marad hátra más, mint a tér, a melynek tartalma valami, s az a valami pedig ismét nem egyéb, mint maga a tér, az az utolsó fogalom, a melynél tovább menni egyáltalában nem lehet.

Vannak olyanok, a kik nem engedik a térben még egy molleculának egy elképzelhető parányát sem felvenni, vagyis a tér tartalmát semminek veszik. Semmiből lett a világ — hirdetik ők — s a ki semmiből köteteket tud írni, az »prima sorte genie.«

A világ alakulás előtt a határtalan és végtelen tér tartalma maga halmozta össze tömörülésével a parányokban rejlő természeti törvényszerűséggel azt az óriási anyagot, melynek története eléggé ösmeretes.

Itt aztán felemeli szavát a vallás! Ha a tér maga a tartalom, s a tartalom anyagi jellegétől meg nem fosztható, — harmadik itéletünk nem lehet más, mint az, hogy az anyag tulajdonképeni eredete a meg nem teremtett műalkotóra vezet vissza.

A »volt, van és lesz« nem elégít ki, mert a »völt« csak homályos és nem eredeti fogalom.

A tér alapfogalmát a tartalom materiális jellege belesodorja abba a circulus vitiosusba, a melyből csak egy ügyesen bele szótt mesével lehet kimenekülni.

Sokszor elnézem, mikor a légy neki repül ablakom üvegtáblájának s küzd az átlátszó simasággal, melyről nem tudja, hogy az egy reá nézve áttörhellen határ, sokszor el-elgyönyörködöm azon bölcsészek arczképein, kiket ez a kérdés teljesen elsoványított, s megmosolyogjuk azokat, akik, mert atheisták, bölcsészeknek adják ki magukat.

A ki a teremtés titkába illetéktelen kézzel belenyul, a legtöbb esetben kigyó fészekre talál, — a mérges kigyó-marás hatása alatt elhomályosul az agy tiszta működése s az agyvelő, ez a koponya üregbe szorított kis életműszer, honnan az értelem veti világgá itéleteinek szikráit, melynek mykrokosmosában a szeretet, a barátság és szerelem eszméje születik, hol a külvilág összes hatásai feldolgoztatnak, csatateré lesz a kétely és boldogság borzasztó harcizainak, melyeknek lezajlása után kimerülve hanyatlak alá a halotti párnára, undok férgek leendő martelékául.

den. De ugyanabban a pillanatban a zsvivőző hölgyek és férfiak háta mögött elrejtett zenekar rázendítette a »Gott erhalte«-t. Általános meglepetés a fiúmeiek körében! Honnan vették a horvátok a zenekart? Kisült, hogy a Jellasi-czred parancsnoka, Ivanossics ezredes a »Csitavnicza«-nak szivességből átengedte a katonai zenekart. — Ez idézte elő a fiúmei hazafias lakosság körében azt a fölháborodást, melyet azután a horvát katonák provokáló magaviselete még inkább fokozott.

Egy magyar bárónak.

*Tübbérvölgy a nyakára
A czudarnak,
Ki megeszi a kenyérét
A magyarnak.
Felhízik a magyar zsírján
Kútja — mája:
S nyálázatot szór hálából
A hazára.*

*Magyar földön nagy vagyonát
Összeszedte,
Még báró is lett a disznó-
— Teremtette.
S színe előtt Magyarország
Királyának
Nemzetünkre orvul-gazul
Reá támad.*

*S még ez legyen magyar főrend,
Törvény-száfér?
A ki sokkal alábbvaló
A kutyánál:
Véd, őrszi ez az otthont,
Háza táját.
Meg nem marja kenyér-adó
Jó gazdáját.*

*A világon van-e még oly
Jámbor nemzet,
Mely megtűri a haza testén
Ilyen tetvet?
Ragd ki magyar a bitangját
A világra,
Verje meg a három isten
Minden átkát!*

Debreczen, 1891. július 29.

Luczi-Feri.

BELFÖLD.

Akadémiánk és a bolgárok. A bolgar kormány átiratot intézett a magyar tudományos akadémiához s kéri, hogy küldjön néhány kötetet a könyveiből. A bolgar kormány ugyanis hasonló intézményt óhajtott felállítani Szófiában s ezt a magyar tudományos akadémia mintájára fogja szervezni. E czélból külön bizottságot is küld ki, mely fel fog jönni Budapestre, hogy bővebb tanulmányokat tegyen.

Magyarok győzelme Liptó-Szt.-Miklóson. A lipői ág. ev. esperesség legutóbb tartott közgyűlésen Szentiványi Márton ker. felügyelő azt indítványozta, hogy a közgyűlés ne döntsön egyelőre aziránt, vajjon részt vesz-e a lipői esperesség a zsinaton vagy nem, de kérdezze meg előbb, hogy az egyházak részt vesznek-e s csak azután határozzon a saját kebelében. A magyar párt erőlesen követelte a rögtön döntést s a közgyűlés nagy szótöbbséggel kimondta, hogy a zsinaton részt vesz és hogy az egyházak ejtsék meg a zsinati képviselők választását.

Orosz zsidók sorsa. Az Oroszországból kiindozott zsidók közül sokan Budapestet át utaznak bizonytalan új hazájukba, ki New-Yorkba, ki Palesztinába, ki Jeruzsálembe. — Azonban erre is csak úgy képesek, ha utközben a hitsorsosok jötekonysága megsegíti őket. Budapestre eddigelé 75 oroszországi zsidó család érkezett 192 csaladdal, a kik mindannyian megkapták a tovább utazáshoz való költséget, s a fővárost már elhagyták.

KÜLFÖLD.

A kolera, mint egy konstantinápolyi level jelenté, Syriában és Hedszaban mind nagyobb mérvet ölt. Leginkább Aleppóban, Mekkában és környékén pusztít, de már jelentkezik Dseddában is, ahol a mekkai zarándokok a Vörös-tengerről jövet, kikötnek. Mekkában nem is lehet a kolera megfékezni. A mohamedánok fanatikus megadással fogadják pusztításait, keresztény ember pedig a mohamedánok szent helyeihez oda nem ferközhetik semmi áron. Epen ezért a kolera terjedését az időn nyugatra is, északra is nehezebb lesz megakadályozni, mint a megelőző években, nevezetesen pedig mint tavaly. A nemzetközi egészségügyi tanács a maga részéről minden lehető intézkedést megtesz a járvány elnyomására és tovaterjedésének megakadályozására, intézkedései közül azonban jobbra csakis azoknak szerezhet érvényt, a melyek a járványos helyek körülzárására vonatkoznak.

Botbüntetés a román hadseregben. Hivatalosan ugyan semmit sem tudnak róla, tény azonban, hogy a botbüntetés ma is nagyban virágozik a románok maskülönben fényesen s teljes európai mintára felszerelt hadseregében. Egy Roschu nevű plojesti őrnagy például addig botoztatott egy nyomorult közlelőnt, a míg a szerencsellen halva maradt. A halála botozott közlelőnt édes atyja, Marinescu Mihály plojesti polgár most aztán a lapok útján hozza nyilvánosságra ezt az ember-telenséget, a mely még az ilyen brutalitásokhoz hozzászokott Romániában is roppant feltűnést és könnyen megmagyarázható izgalmat keltett.

Miért mondott le Bismarck? A Post érdekes cikket közöl Bismarck herceg lemondásának előzményeiről. Így ír le többi közt egy jelenetet, mely a császár és Bismarck herceg közt a kancellár lemondása előtt lefolyt: Vilmos császár második oroszországi útja előtt Bismarck herceg kifogásokat tett a pétervári látogatás ellen, ezt azzal a személyes elszennével okolta meg, melyet a czár Vilmos császár iránt viseltek. A császár ama kérdésére, hogy honnan ismeri a kancellár, hogy magánlevelekből, melyeket a hivatalos leveleken kívül íratott magának. Vilmos császár latni akarta a leveleket, de Bismarck hivatkozott azok bizalmas jellegére s megtagadta felmutatásukat. Később azonban engedett, a császár elolvasta a leveleket és mégis azonnal utra kelt Oroszország felé.

Szerbiából. Vuics szerb pénzügyminiszter, helyettes kormányelnök, táviratot intézett Pasic miniszterelnökhöz Moszkvában, a melyben arról értesíti, hogyha Gyaja belügyminiszter továbbra is vonakodnék az adók behajtásához segédkezet nyújtani, kénytelen lesz lemondását benyújtani. Együttal fölkererte Pasicot, hogy utasítsa a belügyminisztert, hogy az a pénzügyminiszter rendelkezései végrehajtását mindenben igyekezzék támogatni.

Ujdonságok.

* A kegyelet ünnepe. Debreczen síkján hősök szunnyadoznak, kiket szeliden ringat a halál... A szabadságért vereztek el, titani harcot víva a tulnyomó orosz hadsereg ellen, mely Debreczen felé nyomult. Augusztus 2-án, a debreczeni esata évfordulóján, minden évben kivonulnak sírjaikhoz a hálás utódok s megkoszorúzzák a szentelt hantokat. A kegyelet az idén is fölkeresi a hősök sírját s a főiskolai ifjuság már meg is állapította az ünnepély programját, mely a következő:

Első rész.

- 1., Gyülekezés a főiskola előtt, d. u. 1/2 5 órakor.
- 2., Kivonulás a honvéd temetőbe 5 órakor.
- 3., Emlék-beszéd, tartja B á t h o r y Gábor szenior.
- 4., »Augusztus 2-án«, alkalmi költemény, írta J á n o s s y Zoltán, szavalja D i ó s z e g h y Mihály 3 th.
- 5., Bevonulás az emlékkertbe.

Második rész.

6., »Kossuth csillaga«, költemény, írta H i r s c h Nándor, szavalja N a g y Kálmán 3 jh.

Az ünnepély alkalmából a városi dalárda, mely készséggel vállalkozott a közreműködésre, hazafias dalokat ad elő: a kivonulásnál pedig, a Zsiga Józsi zenekara játszik indulókat.

Az ifjuság fölkeri a háztulajdonosokat, különösen a nagy-hatvan-, nagy-mester- és kis-mester-utezán lakókat, hogy az ünnepély feyének emelése czeljaból hazáikat jobogózzak föl. Pártunk tagjait pedig e helyen is fölkerjük, hogy az ünnepélyen minél számosabban sziveskedjenek megjelenni. Gyülekezési hely: a függetlenségi kör.

* **A debreczen-f-abonyi vasut** megnyitáson Debreczen sz. kir. várost B e s z l e r Lejos tanácsnok fogja képviselni.

* **Az öreg takarékpénztár költözködése.** Sok bmulót gyűjtött ma a czegled-utezara a költözködés. Az öreg takarékpénztár régi épületéből átköltözik a szemben levő új palotába. A rengeteg penzes ládakat tíz-tizenöt ember is alig bírta átvinni oda. Érdekesebb képet nyújtott a sok bmulónak az arca, melyen ott ült a vágy: hejh, ha nekem annyi pénzem volna!

* **Szeszélyes idő.** Ma megint megtréfálta a jarekölöket az idő. — A derült reggeli égbolt egyszerre elsötétedett, majd dörges és viámlás kergette haza esernyőert azokat. A kik az utezán jártak. De alig esett egy pár csepp eső, ismét kiderült az égbolt. Ha az idő magát megkérdenők, hogy miért tréfál ilyen furesán, bizonyosan ezt felelné: azért, hogy az ujságíróknak legyen miről írniok ebben az ujdonság-szűk ugorka szezonban.

* **Járványok megállapításának határideje.** Gróf Bethlen földmivelesügyi miniszter korrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, melyben hivatkozik arra, hogy a ragadós állapotbetegségek járványának megállapítására szükséges, hogy legalább 3 udvarian (tanyán, majorban,) vagy legalább 20, illetve 10 állaton »egyszerre« fölléptet legyen. Tidomasára jött azonban a miniszternek, hogy az »egyszerre« szót sokfeleképen magyarázzák, miért is az egyöntetű eljárás szükségénél fogva tudatja, hogy az »egyszerre« szó alatt azon időtartam értendő, melyet az 1888. VII. t. cz. 64., 76., 80., 82. és 104. §-a az illető betegségre nézve megfigyelő időszak gyanánt megállapít. Tehát a járvány megállapítható, ha az első betegedési (elhullási) esettől számítva a lépfenenél 14, takonykór illetve borsegénéf 60. száz- és körömfajánál 8 nap, ragadós tüdőlobnál 3 hó és sertésorbáncnál 12 nap alatt legalább 3 udvarban, vagy legalább 20, takonykórnal 10 állaton lép fel a betegség.

* **Fényképészek vasárnapja.** Egy vidéki fényképész a következő felbivást intézi kartársaihoz: »Nem tudom, van-e oly üzlet, vagy foglalkozás, melynek a vasárnapi munkaszünet oly tetemes kárt okoz mint éppen iparművészetünknek. Kartársaim közül csak kevesen részesülnek abban a szerencsében, hogy a vasárnapi vendégek elmaradását üzletük nehezen meg ne érezze, sőt azt lehet mondani, hogy azoknak zöme üzletének főtartását csakis a vasárnapi fölvételeknek köszönheti. Mi fényképészek inkább az iparos, kereskedőség, katona stb. hasonfoglalkozásu egyének fölvételeiből vagyunk képesek üzletünket folytatni és családunkat főtartani. Nem mondom, hogy idővel, évek mulva, a közép osztály is lemond arról, hogy csak vasár- és ünnepnap keresse föl műtermek. De mit művelünk addig? Nyomorogjunk? Vagy dobjuk el foglalkozásunkat, vegyünk tarisznyát és botot, menjünk házról-házra koldulva egy falat kenyérért, hogy gyermekeinket az éhhaláltól megóvjuk? Ily körülmények között, ha a vasárnapi munkaszünetet megtartani kényszerítve leszünk, csak ez egy marad hátra. Ez ellen csak egy segíthet. Gyülekezzünk minél számosabban össze mielőbb és határozzuk meg azt, minő fegyverrel kell küzdenünk e munkaszünet ellen. Ezt kívánja tőlünk az önfentartás kötelessége.«

* **Mi becsületesek vagyunk.** A bécsi lapok a kis Erzsébet főhercegnőről, Stefánia özvegy trónörökösné leányáról, a következő kedves történetet beszélnek el. A kis hercegnő, a ki rövid idő óta Mürrztegben nyaral, skót kosztümben tetszeleg magának. Csak a kalapja mellől hiányzik a toll, és mikor a napokban két udvarhölgy kíséretében Neubergerben sétált, a kis hercegnő annak a kívánságának adott kifejezést, hogy szeretne olyan tollat bírni. A hölgyek beléptek egy boltba, a kis hercegnő hamar kiválasztott magának egy tollat, mikor azonban fizetésre került a dolog, küldt, hogy a hölgyek vagyona összesen csak 27 krajczárt tesz ki. Hiába erősítették, hogy a pénz szolgálóján fogják a kereskedőnek elküldeni, ez hajthatatlan maradt. Ekkor a kis hercegnő állítása megerősítése céljából, gyermekes bizalommal fordult a kereskedőhöz, és azt mondta neki: **»Mi becsületes emberek vagyunk.**» Azonban hiába volt minden, a kereskedő nem adott semmit ezekre a megnyugtatóra és a hölgyeknek toll nélkül kellett visszatérniök. Képzelték az a jelenet, melyet a férj az akadékoskodó feleségnek csinált, mikor kiderült, hogy a pénzhányban szenvedő hölgyek Erzsébet főhercegnő és udvarhölgyei voltak.

* **Jubiláló ezred.** A Nagyváradon állomásozó 37. gyalogezred szeptemberben ünnepli meg 150 éves jubileumát. Az ezred tulajdonosa, József főherceg szintén jelen lesz a jubileumon, a melyre úgy az ezred, mint a város nagyban készülődik.

* **Kik lehetnek gyógyszerészek?** A polgári iskola hat osztályát végzett ifjak, — a vallás és közoktatási miniszternek a törvényhatóságokhoz intézett körrendelete szerint — ha a latin nyelvből a gimnázium hatodik osztályában megkövetelt kiterjedésben vizsgát tesznek, gyógyszerészgyakorlóknak kifizetődik, figyelemmel azonban, hogy az egyéves önkéntes katonai szolgálat kedvezményére, a honvédelmi miniszter határozata értelmében, igényt nem tarthatnak.

* **Az a híres német »alaposág«.** Büszkén szokták emlegetni a német tudosok és írók az ő utóéletük alaposágukat. Nos, ez az alaposág most ugyan alaposan kompromittálva van. A stuttgarti Felix Krahl cég kiadásában megjelenő »Földrajzi statisztikai lexikon« szerkesztője ugyanis Magyarországot két vármegyével gazdagította. Az egyik vármegye neve a lexikon szerint »Összesítés«, a másik vármegyéé pedig »Sajtóhibák«. A könyv végén a hibajegyzék között a szerkesztő megjegyzi »Brood (Brood) most Sajtóhibák vármegyébe tartozik. El lehet képzelni, hogy Metzger ur könyve, (mert így hívják a szerzőt) Magyarországnak más tekintetben is milyen pontos leírását tartalmazhatja.

* **Kinevezés.** Bélyey Gyula h.-bőszörményi járásbírósi aljegyző a derecskei járásbíróshoz átiratba nevezetett ki.

* **Az ügyvédi kamarából.** A debreczeni ügyvédi kamara részéről közhírré tettik, hogy dr. Fejér Ferenc ügyvéd a kamara névjegyzékébe Debreczen székhellyel felvétellett.

* **A jobb kéz használata** a civilizált nepeknél általános. Eddig e jelenséget az anatómiai viszonyokból próbálták megmagyarázni és pedig azzal, hogy a jobb kézben bősegebb a véráram, mivel annak ütere mint külön ág megy ki az aortából és hogy az agy balfele, mely a jobboldali testrészt ideggözezeit tartalmazza, jobban ki van fejlődve, mint a jobbik fél. Debierre szerint azonban e magyarázat nem helyes; csakis a nevelés és szokás folytan keletkezik a jobb- vagy nemelyeknél a balkéz használata. Debierre megmérte az elhalt újszülöttek felső végtagjait és semmi különbséget nem talált a kétoldali végtag fejlettségében. A csecsemő tudvalevőleg első kísérleteinél mindketten kezét egyformán használja. Csak később, az egy nőtlen használat folytan keletkezik a fejlődésben különbség. Azert is találunk az alsóbb osztályokban, melyek a nevelés által kevésbé befolyásoltatnak, gyakrabban baloságot, mint a jómódu és művelt osztályokban, melyekben a gyermekek minden mozdulatát jobban ellenőrzik.

* **Uj tanítónő.** Zalai Paula k. a., Zalai Mark keresk. akadémiái tanár ur leánya, ki kitűnő eredménnyel tette le a tanítónői vizsgát s egyszerre 4 oklevelet szerzett, alkalmazást nyert a helybeli ev. ref. egyház leánynevelői intézetében, mint tanítónő.

* **A márczius előtti napok cenzurájából.** Schönborn gr. osztrák igazságügyminiszter egyik legutóbbi beszédében jeles példáját említette föl azoknak a baklövészeknek, miket az osztrák cenzura a márczius előtti napokban elkövetett. A szent szövetség idejében egy hadi tudósító meglátogatta a szövetséges seregeket, s benyomásait egy könyvben leírta. A kozákokról azt jegyezte meg: »A kozákok kitűnő lovas csapat, ha mindjárt igénytelen, bozontos kis lovakon ülnek is.« A cenzor sértésnek vette a szövetséges Oroszországra, hogy valaki az ő lovairól így írjon: »igénytelen, bozontos kis«, e szavakat tehát hihuzta, s a passzus megjelent így: »A kozákok kitűnő lovas csapat, ha mindjárt lovakon ülnek is.«

* **Szirmayné Mészáros Jusztina** asszony, ki a művirágkészítést, e szép iparágat városunkban meghonosította, jelenleg Temesvárott időzik, s ott szerez híveket az általa nagy sikerrel kultivált iparágának. Tanóráit az apácza-zárdában tartja, hol az apácákat és számos német ajku kisasszonyt vezet be ezen iparágba, s a debreczeni magyar asszony, ki németül mit sem tud, ennek daczára meghódította a temesvári köröket. Szirmayné asszony a temesvári kiállításra is készített 30 db remek rózsát, melyek általános feltűnést keltek, s Baross miniszter figyelmét is magukra vonták. Baross miniszter több kérdést intézett Szirmayné asszonyhoz a művirágkészítésre vonatkozólag, s tetszésének adott kifejezést a felett, hogy ezen iparág Debreczenben annyira elterjedt. (Városunk alig is van egyébbel képviselve a temesvári kiállításon. Szerk.) A művirágok Temesvárott igen kapósak, s a legelőkelőbb körök örömmel vásárolják, s a városi hatóság, mely ezen iparág nagy fontosságát felismerte, minden díj nélkül bocsátotta a kiállítási teret Szirmayné asszony rendelkezésére. A kiállított művirágok dícsőséget hoztak nemcsak Szirmayné asszonynak, hanem Debreczennek is, mert a kiállítás látogatóit általánosan meglepte az, hogy Magyarország közepén, Debreczenben, mely inkább földművelő, mint iparúzó város, ily szép iparág létesült.

* **A növények.** Az emberek által felhasznált növények mennyiségének óriási nagyságáról forgalmat nyújtanak a következő adatok: Az európai kertekben mévelt növényfajok száma 2400—2500-ra becsülhető, melyek közül mintegy 690 faj tápszerű szolgálat es pedig 290 faj mint ehető gyümölcs és mag. 120 mint főzések, 100 mint ehető gyökerek, gumók és hagymák, 40 mint gabonafaj, 20 keményítő lisztet nyújt, s 20-ból cukor és nehéz méz nyeretik, 30 fajtából zsíros olajokat és 6-ból bort állíthatni elő.

* **Elhunyt főherceg.** Toscanai Ferdinánd főherceg Traunkirchenben meghalt. A megboldogult főherceg életrajzi adatait a következőkben ismertetjük: IV. Ferdinánd főherceg, toscanai nagyherceg, II. Lipót toscanai nagyherceg fia, 1835. június 10-én született Flórenczben. Neveltetésének befejezése után, 1856-ban, körutat tett az európai udvaroknál. Mikor 1859-ben a forradalom Toscanában kitört s II. Lipót ápril 27-én Flórenczét s országát egész családjával elhagyta, Ferdinánd trónörökös nagyherceg Lombardiába ment, királyunk főhadiszállására, hogy résztvegyen a Franciaország s Piemont elleni harcokban. Mikor atyja 1858. július 21-én a trónról lemondott, ő IV. Ferdinánd nagyherceg nevet vevén föl, tiltakozott Toscanának a szárd királyságba bekebelezése ellen, visszavonult a magánéletbe s 1866. óta nagyobbára Salzburgban lakott. A közös hadseregnek 1849. óta tagja. 1852-ben kinevezték az aranygyapjas rend lovagjává s a 8. dragonyos ezred tulajdonosává. 1884. október 28-an altábornagy lett.

* **Adomány orgonaalap javára.** A debreczeni tek. kir. járásbírósnak Ferenczi Lajos albiró ur előtt folyamatba tett bizonyos ügy — a nélkül, hogy bírói érdemleges határozat kimondására lett volna szükség, — a felek kölcsönös beleegyezése folytan azzal lett befejezve, hogy panaszlottak által panaszos Kálmán Andras rendelkezése alá 10 o. é. frt lett az eljáró albiró ural letéve. Ezen összeg panaszos Kálmán Andrasnak a bíróság előtti határozottan kijelentett óhajához képest a cegléd-utcai új templomban felállítandó orgona javára levén fordítandó, azt Ferenczi Lajos albiró ur kezéimhez küldötte és én azt azonnal az egyházi pénztári hivatalba a hasonló pénzekhez csatolás és gyümölcsöttes végett beutaltam. Habár e fölül az eljáró albiró ur egyházunk pénztári hivatala által nyugtatóvány küldése mellett lett is értesítve, egyházunk nevében e jóteteményt én is hálás köszönet nyilvánítása mellett hírlapok utján közölni szükségesnek tartottam. Debreczen 1891. július 24. Szücs István, ref. egyházi főgondnok.

* **Elveszett betéti könyv.** Cserna Vince kir. főügyész elvesztett egy 10,600 forintól szóló takarekpénztári betéti könyvet.

* **Április 11. 1910.** Jegyezze meg mindenki magának ezt a dátumot jól, de különösen igyekezzék váltóit és kötelezvényeit erre a napra kiállítani, mert akkor sohasem fog kelleni adósságát kifizetni. Legújabbban ez a világ végének hiteles terminusa, mert akkor lesz hatezer éve, hogy a világ fönáll. Április 11-én, 1910-ben jön az emberiség kihalásának ideje. Valami Baxter M. Bonnban rendkívüli nagy képpel borzalmasságos, rémületes dolgot írt össze erről egy brosüreből, melyből elég csak elolvasni azt a passzust, hogy miképen fog már márczius 5-én 1910-ben délutáni három óraker 144,000 ember a felhőkben ködpáraként elfoszlni, aztán az éhség »vörös lova« és a ragály »sárga lova« czimű fejezetek is igen érdekesek, abban leírja szerző, hogy fognak ezek végigvágatni a világon s elpusztítani az emberiséget, sirás, jajgatás és fogak csikorgatása leszen hallható, skorpiók és bögerek fognak a levegőben uszálni, sárkányok, bölények tüzet okádva gyujtanak föl mindent, szóval az Apokalypsis rémlátomásai csak gyerekjátékok azokhoz képest, a miket a tisztelt Baxter ur összefirkál. Szóval olyan ez a brosüre, hogy csakis kánikulában és egy boldond német agyvelőben burjánozhat föl annyi zűldség.

Debreczeni piac.

Napszámárak.

(Július 29.)

A debreczeni napszámárakat tegnap következőleg jegyezte fel a vásárbíró. Egy férfi a gazda kenyeren 80 kr, saját kenyeren 1-30 kr, egy nő a gazda kenyeren 45 kr, a saját kenyeren 60 kr, egy gyermek a gazda kenyeren 35 kr, a saját kenyeren 50 kr.

Hatóságilag engedélyezett
VÉGELADÁS
Nagytemplomtér, Stenczinger-ház.
A még raktáron levő színtartó Karton, Toile, Zephir és Batistok árát újból
tetemesen leszállítottam
s azokat, valamint összes áruimat
hatóságilag engedélyezett végeladási árakon
adom el.
364 5-1
HEIDER ANTAL.
Kiváló tisztelettel

CSARNOK.

AZ ESKÜVŐ.

— Elbeszélés. —

Írta: **A m o r.**

(Folytatás.)

Részvéltensége daczára, vagy annak al-
czája alatt észlelé unokái működését a házbán
és alkalmilag azok finom modorát a társaság-
ban. A fiatal leányok ismeretei, tehetségei,
műveltségük nagyon is felülemelék őket az ot-
tani francia hölgyeken s ez hízelgett híusá-
ganak.

Minden növelé és erősíté büszkeségét, de
otthon azért feltétlen engedelmességet köve-
telt és csak arra használta fel a barát jóslati
mondásait, hogy unokáit sakkban tartsa.

Szeszélyes egyének nem igen szoktak
terv- vagy elv szerint cselekedni, de egyelőre
nem volt még szándoka unokáit vagyonostól a
zárának áldozni.

Monpestóné kitünő szépség volt fiatal ko-
rában s gazdag lévén ő is csak úgy, mint a
többi gazdag francia nemes hölgyek, nagyon
vigan élte át fiatal korát. De midőn arczáról
le-hullottak a viruló rózsák, midőn a tönjén
epárolgott, következett az elviselhetlen elha-
gyatottság időköze, a könnyelműen, élvek közt
átélt éveknak keserű üledéke. Lemondani az
élvezetről, az intrigákról! Mily nehezen válik
el az élvágy és híuság által elromlott kedély
ezen izgalmaktól! S ilyenkor megy át ama
változáson, mely a világi örömök után vágó
delnőt ajtatoskodó matronává alakítja.

A könnyen lebegő báli ruhát felváltja az
apácatakar, az imádók zajos seregét a gyón-
tató lelkipásztor esendes lépése.

Végre tehát nem maradt neki egyéb a
barát társaságánál, mely már szinte nélkülöz-
hetlenné vált...

Élénken bosszankodott a meghasonlás
miatt, de sokkal makaesabb volt, mintsem egy-
előre kibékülésre gondolt volna, hanem kör-
nyezetén tölté bosszuját.

Az asztalnál éppen elviselhetlenné vált
heves indulata s ingerlekenysége.

Egyre szidta a cselédeket, s a mi keze
ügyében volt, akár szuró, akár vágó eszköz,
akár törékeny, akár nem, minden a felszolgáló
fejéhez röpi, hanem a leány-elédség, bizo-
nyára gyakorlat folytán, kitünő ügyességgel
birt a sérülések kikerülésében.

Kamilla hasztalan igyekezett közbenjárni
s csilapítani a vén dühöngő asszonyt.

Rezeda eddig a nagyanya igaztalan kifak-
adásait ellenmondás nélkül hallgatta, hanem
most türelme utolsó szálának is vége szakadt.
Kérem kedves, jó nagymamám — mondá —
minden ok nélkül miért bántod a szegény le-
ányeselédeket?

— Hord el magad szemem elől te váltott
poronty! mert agyon csaplak!

— Meg is érdemelném, ha engedném
azokat a szegény leányokat ártatlanul bán-
tani! — felelt Rezeda csillogó szemmel s lán-
goló arczal.

Most a legvadabb fergeteg tört ki. Az
őreg asszony szinte ordított s lábaival kapá-
lódzott dühében. Habzó ajakkal ragadá meg a
szent Magdolna elől a koponyát s Rezeda-hoz
sujta, az elavult koponya darabokra tört s
még sem talált. Kamilla végre erővel toltá őt
az ajtó felé s kihuzta magával a szobából.

Az őreg asszony összehitta a cselédeket
és nagy lármával parancsolá: hordják ki a
könyvtárt s képeket az udvarra és gnyjtsák fel.

Minden házi forradalom, legyen annak
szomorú vagy nevetséges oka, rendszeren a cse-
lédség gyönyörére szolgál. Így legalább meg-
tudják alaposan, a mi az uraság szobáiban

történik, kíváncsian nyujtogatják nyakukat
megfelelő statisztika fintorképeket vágva. Hát
meg éppen a cselekmény egy csücskét megra-
gadhatják! Akkor teljes az élvezet.

Igy történt most is, annak daczára, hogy
a kisasszonyokat szerették. Sajnálkozó szavak-
kal és mozdulatokkal, de nagy készséggel és
gyorsasággal czipelték ki a tárgyakat s rövid
idő alatt a szobák megfosztattak disztimé-
nyeiktől s az udvaron nagy rakásban lettek
felhalmozva a festvények, drága hangszerek,
könyvtár s egyéb eszközök stb. Azonban annyi
kegyelettel viseltettek a kisasszonyok iránt,
hogy a holnikat óvatosan, semmit sem törve
és rontva hordták ki és tették le.

Kamilla sötéten nézte a barbár zürzavart.
Egyszerre felvillant agyában egy gondolat!
Szobájába sietett s aztán külsőleg nyu-
godtan nagyanyjához lépett egy oval festmény-
nyel kezében.

— Ezt a képet is a többihez dobjam?

(Folyt. köv.)

Közgazdaság.

A vonatok füstje. Egy gépész-mér-
nök a következő két eljárást ajánlja a vonato-
kat beburkoló kellemetlen füst eltávolítására.
Az első abban áll, hogy a lokomotívot hátra
kell tenni, az első kocsi pedig felügyelő és
jelző kocsinak rendezni be, mely elektromos
vezetékek segítségével van a lokomotívval össze-
kötve. A második mód szintén igen egyszerű.
Marad a lokomotív elől, de a füst tágas, egy-
másba tolható csöveken, a kocsik fölött a
vonat végére vezetetik, hol a szabadba ömlik.
Igy elérhető, még pedig olcsó módszerrel, a
vonatok alapos, természetes szellőztetése és a
hosszu ut ilyen rend mellett üde, friss levegő-
ben nem betegséget, fáradságot, hanem gyó-
gyítást eszközöl, fokozatos légváltozást, melyet
mindég, minden orvos mint leghathatósabb
gyógymódot ajánl.

**A termés betakarítása és kicsép-
lése.** Terményeink learatása után, azokat még
egy ideig, csomókban — keresztben — kell
kinn hagyni a termőhelyen, hogy azon száraz-
sági fokot elérjék, a mely vagy az asztagolás-
hoz, vagy a csépeléshez megkívánatik. Hogy
milyen száraznak kell lenni a szalmás ga-
bonának az asztagba rakáskor, arra kiterjesz-
kedni nem szándékozom, miután ezt minden
gyakorlati gazda tudhatja, — s e tekintetben
a gyakorlati élethez alig is találunk hibás
eljárással, — s legfőlegbe arra óhajtom a figy-
elmet fölhívni, hogy ázott gabonát, ha az legke-
vésbé nedves is, nem tanácsos összerakni.

Gyakrabban tapasztalhattam azon hibás
eljárást, a midőn a gabona kiszáradását be-
nem várva, azt egyenesen a cséplőgépre hord-
ták. Az ilyen dologból többféle kárszármazhat-
lik, nevezetesen a kellőleg ki nem száradt ka-
lászól a magot a legtokéletesebb gép sem
képes jól kivenni. Az ily módon keletkezett
veszteség már magában elegendő ok ugyan
arra, hogy a kellő száradást bevárjuk, van
azonban még más dolog is, mely ezt indokolja,
ngyanis ezenfelül a cséplőgép dobja sok magot
összetör, össze lapít a puha szemek közül. Az
ilyen módon kiesélt szemes gabona nagyon
nehezen tartható el, vastagabb rétegben elte-
rítve fölmelegszik, megpenészesedik. Ennél még
több kár származhatik azon esetben, ha az
illető gabona esőtől nedves, vagy csak félned-
ves állapotban is csépltetett el.

A termények betakarításánál mindenesetre
egyik igen fontos kérdés annak eldöntése, vaj-
jon célirányosabb-e a gabonát előbb asztagolni,

s asztagból elcsépelni, vagy egyenesen a me-
zőről behordva elcsépelni. Ezt nehéz volna
eldönteni, mert úgy az egyik, mint a másik
eljárásnak előnyei vannak és hátrányai.

Az asztagba való rakás sok munkával
jár, s ennél fogva hosszadalmas és drága s ezen-
felül még a tűzveszély miatt félős is, de biz-
tosít a gabona eső általi megromlása ellen, s
ezért sokszor nagyon okadatolt alkalmazása.

Egyenesen a cséplőgépre hordani a ga-
bonát sok munka és költség megtakarításával
jár, mert az asztagolás és tűzbiztosítás költsé-
gei egészen elesnek, de viszont esős időjárás
esetén, igen nagy károk eshetnek benne a be-
ázás miatt, s még ha meg nem penészesedik,
vagy ki nem csirázik is az illető gabona, érté-
kéből az elszintelenedés folytán nagyon sokat
veszít.

Ezek előrebocsátása után azt hiszem
egyik mód javára sem lehet dönteni, hanem
mindig az adott viszonyok és körülmények fi-
gyelembevételével kell magunkat egyik vagy
másik eljárás követésére határozni.

Még ha a mezőről hozzuk csépelni is, a ter-
més egyrészt okvetlenül asztagoljuk, mert a csép-
lés menete — változó időjárás esetén — csak
igy biztosítható némileg.

A cséplés keresztülvitelére ma már álta-
lánoságban gőz és állati erő által hajtott gé-
pek használatnak ugyan, de azért sokkal több
helveken, mint némelyek gondolják, járja még
a kézi csép és a nyomtatás is.

A kézi csép használatának jogosultságát
elvitatni — némely speciális körülmények kö-
zött — nem lehet.

Igy p. a hol a rozs szalmáját házfedel,
kéveketél, méhkas stb. készítésére dolgozzák
föl, ott, hogy a szalma össze ne törjön, össze
ne keveredjék, ezélszerűen csakis a kézi csép
használható a mag kiverésére, egyéb esetek-
ben azonban az eljárás hosszadalmassága mi-
att sem értelme, sem jogosultsága nincsen.

A nyomtatás általi magkiválasztás semmi
körülmények között nem lehet okszerű eljárás,
mert azon előnyt nem nyújtja, a mit a kézi
csép, ellenben annak összes hátrányait egye-
síti magában.

Ott vannak a jobbnál-jobb cséplőgépek,
használja a nagybirtokos a gőzerejét, a kisbir-
tokos a járgányosat, mindenik megtalálhatja a
neki megfelelőt. (Magyar Föld.)

Szalay János

Kőbányai sertésüzlet

A sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Julius 28.

a) Hízott sertés árak: I. Magyar első rendű: 1) Öreg nehéz (páronként 300—400 klgon felüli súlyban) 44.—44.50. 2) Öreg közép (páronként 300—400 klg-súlyban) — — — 3. Fiatal nehéz (páronként 320 klgon felüli súlyban) 46.—46.50— 4. Fiatal közép (páronként 251—320 klg, súlyban) 47.—48.— 5. Fiatal könnyű (páronként 250 klgmig terjedő súlyban) 48.—50.— II. Magyar szedett: 6. Nehéz (páronként 280 klgon felüli súlyban) — — — 7. Közép (páronként 220—280 klg, súlyban) 48.—49.— 8. Könnyű (páronként 220 klgmig terjedő súlyban) — — — III. Szerbiai: 9. Nehéz (páronként 260 klgon felüli súlyban, 47.—47.50 10. Közép (páronként 220—260 klg, súlyban) 47.—48 — 11. Könnyű (páronként 220 klgmig terjedő súlyban) 48 — 48.50 — Sertés létszám: július 27 napján volt készlet 141.597 darab. A hízott sertés üzletirányzata: változatlan. — Hízaltnivaló sertés — — —, malacz (4—11 hónapos korban) felhajtott 172 drb

Budapesti gabonatözsde. Julius 29-én. Buza őszre 9.42 pénz, 9.44 áru. Tengeri 1891. jul.—aug. 5.70 pénz, 5.72 áru. Zab őszre 5.45 pénz, 5.47 áru. — Káposztarepeze aug.—szept. 15.05 pénz, 15.15 áru.

Gabona és lisztküldemények. A kereskedelmi miniszter engedélye alapján a magyar államvasutak igazgatósága elhatározta, hogy a f. évi gabonakivitel idejére, további intézkedésig, az összes befuvarozott gabona- és lisztküldemények közül a Fiuméba, Svájcba és Bajorországba rendeltet első sorban, a más külföldi állomásokra rendeltet pedig második sorban soron kívül fognak elszállítani.

A komáromi kiállítás, mely augusztus 1-én nyílik meg, a legszebb reményekre jogosít. Közel 1400 kiállító vesz benne részt s a mi kiválón emeli annak gazdasági jelentőségét az, hogy köztük 800 gazdasági kiállító van.

Felölős szerkesztő: **Kósa Barna.**
Kiadók: **Szinay Gyula** főszerkesztő,
és **Dr. Bakonyi Samu** főmunkatárs.

6197 1891.

Árverési hirdetés.

Debreczen sz. kir. város gazdaközönsége által fentartott törzsgyűléből 13 darab tehén (fiás is van köztük 4 darab) és üsző a debreczeni országos baromvásártéren 1891 augusztus 10-én délelőtt 9 órakor nyilvános árverés útján el fog adatni.

Debreczen, 1891 július 24-én.

A városi tanács.

362 2-2

Kunz József és Társa

BUDAPEST DEBRECZEN, N.-VÁRAD

Kistemplom-bazár.

Francia batist

előnyös bevásárlás folytán, rendkívül olcsó leszállított áron.

Kiházasítási kelengye

teljes kiállítással.

Vászon, kész fehérnemű, divat-rövidaru butor-szővet, szőnyeg, függöny, ág és asztalterítő, paplan és matrác-raktár dus választékban, jutányosan szabott árak mellett.

Lynoleum (parafa szőnyeg)

bizományi raktár gyári áron.

Pike, trico, plüs

NYÁRI PAPANOK

328 és mindenféle 20

fürdő cikkek.

Férfi chifon-ingek
gallér vagy a nélkül 1-50, a hirneves Schroll-féle chifonból, három minőségben, 1-90. 2-20, 2-60.

Gallérok, kézelők, ZSEBKENDŐK
MINDEN ÁRHOZ.

Harisnyák
urak, nők, gyermekek részére.

CZÉRNA- és SELYEM-KEZTYÜK, napernyők, ESERNYŐK
legolcsóbb beszerzési forrása

SZABÓLAJOSFIAI
CZÉGNÉL
Debreczen, Rózsater.

Legújabb szabadalmazott

MOSÓGÉPEK,
kerti lóczák,
KERTI BUTOROK,
jégszekrények,

TIZEDES MÉRLEGEK,
mezőgazdasági eszközök,
a legjobb kaszák
írásbeli jótállással,

vas- és kátránytető-lemezek,
valódi „FUCHS“-féle
rokás jegyű szerszámok
minden iparághoz.

Minden vasáruba vágó cikkek
legolcsóbb beszerzési forrása.

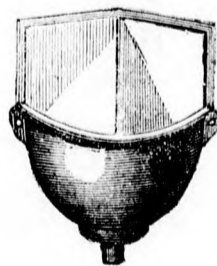
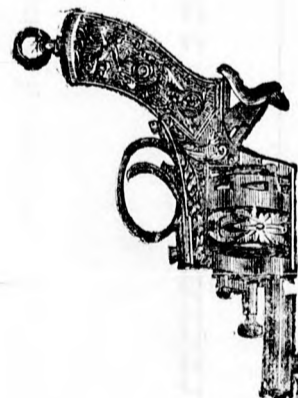
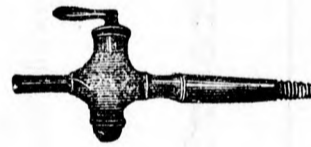
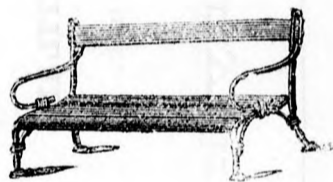
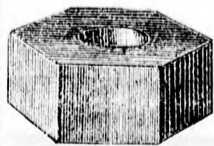
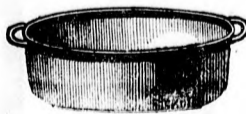
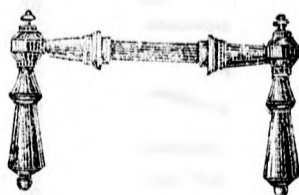
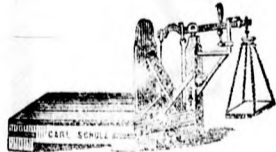
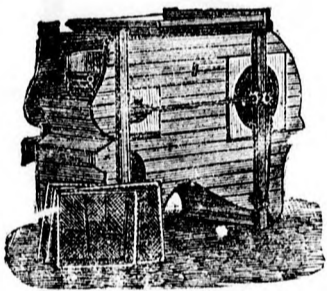
Képes árlap, kívánatra, bérmentve küldetik.

TÓTH GYULA

330 100-69 ELOBB

TÓTH LAJOS ÉS TÁRSA

vaskereskedése Debreczen, főpiac városház és czepléd-utca sarkán.

A „DEBRECZENI” NYOMDA RÉSZV. TÁRSASÁG

NYOMDÁJA

(Nagy-uj utca 1702. sz. Konrád-házban)

teljes új berendezéssel,

elvével mindenemű nyomtatványokat, a m. folyóiratok, számlák, körlevelek, gyászjelentések, béli- és lakadalmi meghívókat és tánczrendeket **kereskedelmi-, ügyvédi- és községi nyomtatványokat** stb.

a legkisebb kivételben és jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések **Erdélyi István** nyomdai művezető nevére czimzandók.

Új vállalatunkat, hol északraleti Magyarország legregibb és legelterjedtebb politikai napilapja a

„DEBRECZENI”,

a szintén elterjedt **„DEBRECZENI HIRADÓ”** és a **„JOGI HETILAP”** is nyomatik, ajánljuk a helybeli és vidéki közönség szives pártfogásába. —
Hirdetések a Debreczen ez. lapban a legjutányosabb áron közölhetnek.

Írószéki nyomtatványok készletben vannak.